

Kaki v svetu - IV. mednarodni simpozij v Italiji

Nikita Fajt¹, Irena Vrhovnik¹, Janko Brajnik¹, Barbara Ambrožič-Turk²

Od 8. - 13. novembra 2008 se je pod okriljem ISHS (International Society for Horticultural Science) v Italiji, v treh mestih, Firenze, Faenza, Caserta, odvijal IV. mednarodni simpozij o kakiju. I. mednarodni simpozij je bil 1996 na Tajskem, drugi leta 2000 v Avstraliji in tretji leta 2004 v Koreji. Prihodnji, V. mednarodni simpozij bo leta 2012 na Kitajskem, največji svetovni pridelovalki kakija.

Kaki je sadna vrsta, ki izhaja iz Kitajske, kjer ga gojijo že od 8. stoletja dalje. V Aziji je zelo razširjena sadna vrsta, po površini je takoj za citrusi in jabolki. Svetovna proizvodnja kakija je 3,3 mio t (FAO statistics, 2007), pri kateri ima Kitajska največji delež - 70 %, Koreja 10,5 %, Japonska 7,3 %, Brazilija 5,1 %, Italija 1,5 % in preostanek vse ostale države. V Evropi sta največji pridelovalki prav Španija s 70.000 t in Italija na 2.700 ha površine s 50.000 t. Proizvodnja kakija v svetu narašča, saj je znano, da kaki za gojenje ni zahtevna sadna vrsta, ima pa zelo dobre pomološke lastnosti s stališča prehranske vrednosti, četudi predelan v sušen kaki. Glede na te značilnosti se kaki širi v državah z zmerno in subtropsko klimo tudi na površine, ki so manj primerne za druge, tako imenovane glavne sadne vrste. Simpozija so se udeležili vsi vidni strokovnjaki za to sadno vrsto iz Kitajske, Japonske, Koreje, Avstralije, Nove Zelandije, Izraela, Španije in Italije. Kaki je bil obravnavan z zelo širokega gledišča, od pomena tradicionalne pridelave do naravi prijazne pridelave za integrirano in ekološko pridelavo, pa do pomena za izgled kulturne krajine ter prehranske vrednosti plodov.

Na simpoziju so bili prispevki zajeti v več sekcij: Kaki v svetu - od pridelave do raziskav; Uporaba kakija - od pomena za zdravje ljudi do ornamentalne uporabe v prostoru; Genetika in žlahtnjenje; Tehnologija pridelave - razmnoževanje, gojitvene oblike, obrezovanje, tla, voda in zaščita pred škodljivimi organizmi; Kaki in potrošnik - kakovost in trženje.

¹KGZS, Kmetijsko-gozdarski zavod NG
²Kmetijski Inštitut Slovenije, Ljubljana

Predstavljenih je bilo 11 plenarnih referatov. Vseh prispevkov je bilo 78. Iz Slovenije smo se simpozija udeležili s prispevkom v obliki postera z naslovom: Testing of different persimmon cultivars in the south-western part of Slovenia (v prevodu: Rezultati preizkušanja sort kakija v razmerah jugozahodne Slovenije).

Zelo zanimiv je bil, vsaj za nas, nov pristop organizatorjev, da so vsak dan na koncu ustnih predstavitev dali čas in prostor pridelovalcem iz različnih delov sveta - "glas privatnega sektorja", da so v sklopu različnih tematik spregovorili o problemih in pobudah za njihovo reševanje. Nekaj zanimivosti z ustnih predstavitev:

- **Natančno so prikazali pomen in intenziteto rezi za dobro rodnost.**
- **Prikazan je bil pomen obročkanja debela** in glavnih ogrodnih vej, redčenja plodov in odstranjevanja listov ob plodovih ter tretiranja z GA3 za večji nastavek plodov in rodnost pri sorti 'Triumph'.
- **Prikazani so bili ukrepi zaščite** proti sadni muhi (*Ceratitis capitata*) z namestitvijo feromonskih in proteinskih vab ter škropljenjem le dela krošnje s pripravkom GF 120 (biološki insekticid spinosad). Z njim so dosegli zavidljive rezultate, saj so zmanjšali njen pojav od 40 - 60 % na 1 - 2 %.

Palmeta sorte 'Royo Brilante'.

Kaki za prodajo v različni embalaži.

- **Iskanje reševanja problemov odmiranja dreves** (Campania, Italija) zaradi steklokril. Ugotovili so, da gre predvsem za dve vrsti, in sicer za *Synanthedon tenuis* in *Synanthedon myopaeformis*.
- **Strokovnjaki iz Koreje** so predstavili integrirano in ekološko pridelavo, pri kateri dajejo velik poudarek na biotski raznovrstnosti, zatavljanju in zmanjševanju onesnaževanja.
- **Predstavili so pridelavo kakija** v južnem delu Italije, kjer je najpomembnejša sorta 'Kaki Tipo' (PVNA - Pollination Variant Non Astringent). Sadijo jo skupaj z oprasovalnimi sortami 'Vainiglia', 'Lampadina', 'Zellona', 'Melella', 'Cioccolato', 'Mancinelli', da dobijo čim večji delež trdougrih plodov, neoplojene plodove pa umedijo. Najpogostejši gojitveni obliki v Campanii sta kotel in piramida, v Emilii Romagni in Toscani pa palmeta. Na severnejšem delu Italije je prav tako najbolj zastopana sorta 'Kaki Tipo', kjer pa v nasad ne sadijo oprasovalnih sort. Za prodajo kaki umedijo po naravni poti ali z etilenom. V zadnjem času se močno uveljavlja španska sorta 'Rojo Brillante'.
- **Pridelava kakija v Španiji** je skorajda izključno vezana na sorto 'Rojo Brillante' (PVA-Pollination Variant Astringent). To sorto tržijo na dva načina: **classic** (zmešan), v deležu samo okrog 4 % in **persimmon** (trd), v deležu 96 %, ki gre predvsem v izvoz. Trpkost odstranjujejo s CO₂.

Glavni območji pridelave sta provinci Valencia s 57.000 t in Andaluzija s 13.000 t. Poleg sorte 'Rojo Brillante' je v manjšem deležu zastopana še sorta 'Triumph', ki jo prodajajo pod blagovno znamko **sharon fruit**.

- **Razširjenost sort po svetu:** v Izraelu je razširjena predvsem sorta 'Triumph' (PVA) pod imenom 'Sharon fruit', ki jo tržijo trdougibno. V ZDA, Avstraliji, na Japonskem in Novi Zelandiji pa pridelujejo predvsem trdougibne sorte 'Fuyu', 'Jiro', 'Hana Fuyu', 'O'Gosho' (iz skupine PCNA - Pollination Constant Non Astringent), saj je povpraševanje po trdougibnih sortah največje. V Braziliji pridelujejo predvsem trpke sorte (npr. 'Rama Forte' iz skupine PCA - Pollination Constant Astringent), ki jih pred prodajo umedijo.
- **Z ekonomskega stališča** se proizvodnja splača. Leta 1924 je bilo pri pridelavi kakija v Italiji razmerje med prihodki in stroški 4,3, v letih 1992 - 2003 je le-to upadlo, a je še vedno znašalo do 2,1, medtem ko je v Španiji znašalo do 2,8. Cena, ki jo dobi pridelovalec (po podatkih Faostat, 2008) je v Italiji 0,42 EUR/kg, v Izraelu 0,48 EUR, v Novi Zelandiji 0,53 EUR, Koreji 0,72 EUR, v Avstraliji in na Japonskem 1,03 EUR, najnižja je v Braziliji in znaša 0,12 EUR/kg.

- **Plodovi kakija so izrazito "zdravilni"**, saj vsebujejo veliko vitaminov, mineralov, vlaknin, pektinov, taninov, imajo pa nizke vsebnosti maščob in beljakovin. Dognali so tudi, da znižujejo vsebnost alkohola v krvi in da imajo veliko energijsko vrednost. Glede na zdravilnost sadeža, stari japonski pregovor celo pravi: "Ko kakiji pričnejo rdečeti (zoreti), doktor medicine postane moder".
- **Plodovi (sveži ali predelani v suho sadje), listi** (za čaje, kozmetiko ...) in drugi deli drevesa so vsestransko uporabni. Pridelovalec iz Francije je povedal, da je sok iz nezrelh plodov kakija odlično konzervatorsko sredstvo za slike.
- **Še bi lahko naštevali in ugotavljali**, česa kaki sploh nima.

In kar je za vse ljudi na tem svetu zelo pomembno - **kaki predstavlja drevo miru**, saj se je izkazalo, da je drevo v Nagasakiju na Japonskem 9. avgusta 1945 preživelo jedrsko eksplozijo. Iz tega izhaja tudi mednarodni projekt **Kaki tree project**, v katerem se poudarja vloga kakija za mir; po tem projektu že otroci sadijo mlada drevesca po svetu.

Da bi čim več znanja prenesli neposredno do pridelovalcev in drugih zainteresiranih,

Nasad kakija v obliki palmete.

sva z mag. Barbaro Ambrožič-Turk v Sadjarskem centru Bilje takoj po simpoziju predstavili stanje, zanimivosti in novosti s tega področja. Glede na to, da imamo v Sloveniji le dobrih 30 ha intenzivnih nasadov kakija, je bil obisk posveta v Biljah presenetljivo dober, kar mogoče kaže na povečanje zanimanja za pridelovanje kakija. Ko bi le bilo tako! ■